

Η ΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΒΡΕΦΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΚΑΤΣΙΑΔΑ ΕΛΕΝΗ

ekatsiada@uniwa.gr

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- **1^η Περίοδος 1821-1914:** Η προσχολική αγωγή είναι κυρίως αποτέλεσμα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και φιλανθρωπικών οργανώσεων.
- **2^η Περίοδος 1914-1975:** κατά την οποία το κράτος, κυρίως για εθνικούς σκοπούς, αναλαμβάνει έναν πιο ενεργό ρόλο στην προσχολική αγωγή
- **3^η Περίοδος 1975 έως σήμερα:** Οι σκοποί των προσχολικών ιδρυμάτων αλλάζουν επιχειρώντας να λάβουν υπόψη τις ανάγκες τόσο των γονιών όσο και των παιδιών.

1^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1821-1914

- Τα προσχολικά ιδρύματα που ιδρύθηκαν κατά την περίοδο αυτή ήταν κυρίως αποτέλεσμα ιδιωτικής πρωτοβουλίας και χρηματοδότησης.
- Φιλοξενούσαν παιδιά διαφορετών ηλικιών
- Έδιναν έμφαση όχι μόνο στην προστασία και τη φροντίδα των παιδιών αλλά και στην εκπαίδευσή τους (έστω και σε μικρό βαθμό) έχοντας δεχθεί επιρροές από τις θεωρίες περί εκπαίδευσης των Pestalozzi και Froebel.

1^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1821-1914

Για να φροντίσουν φτωχά, ορφανά και εγκαταλελειμμένα παιδιά και σε μικρότερο βαθμό έχοντας ως στόχο την εκπαίδευση των παιδιών

- 1827: Το πρώτο νηπιαγωγείο για παιδιά 2-6 ετών ιδρύθηκε από τον ιεραπόστολο Brewer στην πρωτεύουσα της Σύρου, την Ερμούπολη (1938: άλλο ένα για 5-11 ετών)
- 1829: Ιδρύθηκε το ορφανοτροφείο της Αίγινας από τον Ιωάννη Καποδίστρια
- 1832: Σχολεία από τους John Henry και Frances Hill στην Αθήνα
- 1872: Το πρώτο δωρεάν νηπιαγωγείο από τη Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία για παιδιά 3-6

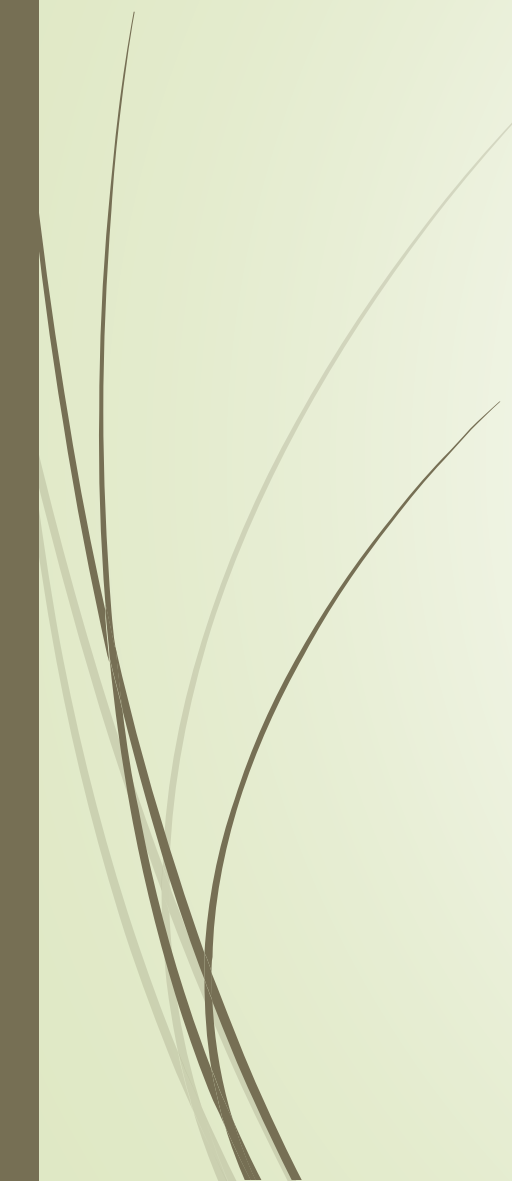
1^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1821-1914

Από την ίδρυση του νέου Ελληνικού κράτους το 1821 μέχρι και το 1914 τα προσχολικά ιδρύματα ιδρύθηκαν και χρηματοδοτήθηκαν από ιδιώτες (την εκκλησία και τοπικούς φορείς, φιλανθρωπικές οργανώσεις, πλούσιους Έλληνες)

- Οι Αμερικάνοι ιεραπόστολοι που ίδρυσαν τα πρώτα προσχολικά ιδρύματα στην Ελλάδα πιθανών είχαν επηρεαστεί από τις ιδέες του Pestalozzi.
- Η Ελληνική πολιτεία νομιμοποίησε και νομοθέτησε αυτές τις δομές μερικά χρόνια αργότερα χωρίς να φαίνεται όμως διατεθειμένη να ιδρύσει άλλα, δημόσια ιδρύματα, ή να χρηματοδοτήσει τα ήδη υπάρχοντα

ΣΚΟΠΟΣ

- Προσέφεραν τις υπηρεσίες τους σε παιδιά από τη γέννησή τους και υπάρχουν ενδείξεις ότι παιδιά ορφανά ή παιδιά που προέρχονταν από φτωχές οικογένειες μπορούσαν να παραμείνουν στα συγκεκριμένα πλαίσια μέχρι την ηλικία που θα μπορούσαν να βρουν δουλειά
 - Προετοίμαζαν τα παιδιά για το δημοτικό
 - Χρησιμοποιούσαν την αλληλοδιδασκτική μέθοδο
-

1^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1821-1914

- ▶ Από το 1868 μέχρι το 1879 λειτουργούσαν 108 νηπιαγωγεία στις παραμεθόριες περιοχές της Ελλάδας όπως στη Μακεδονία, τη Θράκη, κάποια νησιά του Αιγαίου, καθώς και σε περιοχές που ήταν ακόμη υπό Οθωμανική κατοχή
- ▶ **ΣΚΟΠΟΣ:** χρησιμοποιούσαν τα νηπιαγωγεία για να διαμορφώσουν την εθνική ταυτότητα του Ελληνόφωνου πληθυσμού και για να Ελληνοποιήσουν τους μη Ελληνόφωνους

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΤΑΡΥΘΜΙΣΤΡΙΑ ΤΗΣ

ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- Σπουδές σε διάφορα αντικείμενα μετά από τη φοίτησή της σε Βιέννη, Αθήνα, Δρέσδη, Βερολίνο, Λονδίνο και Παρίσι
- υποστήριξε την εκπαίδευση των γυναικών και δούλεψε ως παιδαγωγός, για δυο χρόνια, στο Ελληνικό Παρθεναγωγείο του ιεραποστόλου Hill ενώ ανέλαβε και την διεύθυνσή του το 1867
- 1879: διδάχτηκε την μέθοδο Froebel και την έθεσε σε εφαρμογή στο νηπιαγωγείο που ίδρυσε μέσα στο σχολείο του Hill
- Εκπαίδευσε δασκάλους να μπορούν να δουλέψουν ως νηπιαγωγοί
- 1897: Έφτιαξε 2 νηπιαγωγεία για πρόσφυγες + Διδασκαλείο Νηπιαγωγών

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

Νόμος ΒΤΜΘ'/1896

- ▶ Νόμος ΒΤΜΘ'/1896 ο πρώτος νόμος με τον οποίο το κράτος επίσημα αναγνώριζε την ύπαρξη του νηπιαγωγείου
- ▶ Διδασκαλείο των Νηπιαγωγών το οποίο νομιμοποιήθηκε από την πολιτεία το 1904 ως το μοναδικό σχολείο στην Ελλάδα για την εκπαίδευση των νηπιαγωγών
- ▶ Η προσφορά της Λασκαρίδου στην Ελληνική Προσχολική Αγωγή αναγνωρίστηκε από την πολιτεία το 1914 με την πρόταση να ιδρύσουν το πρώτο κρατικό νηπιαγωγείο που θα λειτουργούσε σύμφωνα με τις ιδέες του Froebel για την εκπαίδευση των παιδιών

Οι 3 άξονες των ιδεών του Froebel

- ▶ οργανωμένες δραστηριότητες για την προώθηση της πνευματικότητας των παιδιών
- ▶ σεβασμός της ατομικότητας των παιδιών και
- ▶ η σημασία του παιχνιδιού για την εκπαίδευση των παιδιών, και ειδικότερα του παιχνιδιού εκτός τάξης.

ΣΥΝΟΨΗ 1^{ης} Περιόδου

- ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ
- ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΓΙΑ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ
- Η ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑΤΙ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
- ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΧΕΔΟΝ ΑΝΥΠΑΡΚΤΟ ΓΙΑΤΙ ΕΙΧΕ ΧΡΕΩΚΟΠΗΣΕΙ 3 ΦΟΡΕΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1896

2^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1914-1975

- ▶ Η δημιουργία των προσχολικών ιδρυμάτων αποσκοπούσε στο να εξυπηρετήσει εθνικιστικούς σκοπούς της πολιτείας
- ▶ Να προσφέρει προστασία και φροντίδα σε παιδιά ευπαθών κοινωνικών ομάδων

2^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1914-1975

- **Βαλκανικοί Πόλεμοι 1912-1913** : Τα σύνορα της Ελλάδας διευρύνθηκαν και συμπεριέλαβαν τη Μακεδονία και μέρος την Ηπείρου και αυξήθηκε ο πληθυσμός της χώρας
- Οι άνθρωποι αυτών των νεοαποκτηθέντων περιοχών δεν μιλούσαν Ελληνικά και η πολιτεία πρότεινε τη δημιουργία εθνικών νηπιαγωγείων για την εξάπλωση της Ελληνικής γλώσσας αιτιολογώντας το ότι διαφορετικά τα παιδιά θα αποτύγχαναν στο δημοτικό
- Μετά τους Βαλκανικούς πολέμους το κράτος ιδρύει κρατικά σχολεία για να εκπαιδεύσει νηπιαγωγούς να εργαστούν σε αυτές τις περιοχές

2^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1914-1975

- 1919-1922: Τριετής Πόλεμος με την Τουρκία, Μικρασιατική Καταστροφή: 1 εκ πρόσφυγες και 4^η χρεωκοπία το 1932
- 1922: Ίδρυση εντός του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας τμήμα για την Προσχολική Αγωγή
- 1926 ιδρύθηκαν βρεφονηπιακοί σταθμοί, ορφανοτροφεία, Εθνικοί Παιδικοί Σταθμοί και Εργοστασιακοί Παιδικοί σταθμοί
- 1929: Ιδρύονται τα πρώτα κρατικά νηπιαγωγεία
- Αυξήθηκαν οι σταθμοί που ιδρύθηκαν από ιδιωτική και φιλανθρωπική πρωτοβουλία

2^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1914-1975

- Το 1937, έντεκα χρόνια μετά την ίδρυση των πρώτων παιδικών σταθμών, δημοσιεύτηκε το πρώτο ημερήσιο/ωρολόγιο πρόγραμμα. Παρόλου που δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το πρόγραμμα αυτό ο Παπαθανασίου (2001) υποθέτει ότι κατά πάσα πιθανότητα διαμορφώθηκε από την Ελληνική δικτατορία (Μεταξά) κάτω από το τρίπτυχο Πατρίδα-Θρησκεία-Οικογένεια

Η δημιουργία προσχολικών ιδρυμάτων για εθνικιστικούς λόγους συνεχίστηκε και στα επόμενα χρόνια

- Το 1942 οι Εθνικοί Αγροτικοί Παιδικοί που ιδρύθηκαν από το Υπουργείο Εθνικής Πρόνοιας, κυρίως στη βόρεια Ελλάδα, δημιουργήθηκαν προκειμένου να ενοποιήσουν μια ανομοιογενή χώρα κάτω από μια κοινή γλώσσα, να βοηθήσουν τις οικογένειες που ασχολούνταν με τη γεωργία και να προστατεύσουν τα παιδιά των αγροτικών περιοχών από τη φτώχεια

Η ΕΝΟΠΙΟΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

- Το Ελληνικό Κράτος το 1832
- Εδάφη που ενώθηκαν με την Ελλάδα το 1864
- Εδάφη που ενώθηκαν με την Ελλάδα το 1881
- Εδάφη που ενώθηκαν με την Ελλάδα το 1913
- Εδάφη που ενώθηκαν με την Ελλάδα το 1920
- Εδάφη που ενώθηκαν με την Ελλάδα το 1947

ΣΥΝΘΗΚΗ ΣΕΒΡΩΝ 1920

Παράχωματρες στην Ελλάδα

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1830 3 Φεβρουαρίου	Προσέλαση της Αθήνας από το Βασίλειο Αυστρίας, το Πρωσικό και το Βαυαρικό κράτος, από τον Γερμανό, τον Γάλλο και τον Αγγλό βασιλιά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.
1832 24 Ιουλίου	Προσέλαση από το Βασίλειο Αυστρίας, από τον Γερμανό, τον Γάλλο και τον Αγγλό βασιλιά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.
1864 2 Ιανουαρίου	Η Ελλάδα ενώνεται με την Αυστρία με την προσαρμογή των συνθηκών.
1881 24 Μαΐου	Εδαφικά της Ελλάδας προσέλαση, προσέλαση από Αίθιοπία ή Γαλλία με βάση τις Συνθήκες της Αθήνας.
1913 30 Μαΐου	Εδαφικά της Ελλάδας προσέλαση, προσέλαση από Αίθιοπία ή Γαλλία με βάση τις Συνθήκες της Αθήνας.
1913 10 Αυγούστου	Εδαφικά της Ελλάδας προσέλαση, προσέλαση από Αίθιοπία ή Γαλλία με βάση τις Συνθήκες της Αθήνας.
1919 27 Νοεμβρίου	Εδαφικά της Ελλάδας προσέλαση, προσέλαση από Αίθιοπία ή Γαλλία με βάση τις Συνθήκες της Αθήνας.
1920 10 Αυγούστου	Εδαφικά της Ελλάδας προσέλαση, προσέλαση από Αίθιοπία ή Γαλλία με βάση τις Συνθήκες της Αθήνας.
1923 23 Ιουλίου	Εδαφικά της Ελλάδας προσέλαση, προσέλαση από Αίθιοπία ή Γαλλία με βάση τις Συνθήκες της Αθήνας.
1947 10 Οκτωβρίου	Εδαφικά της Ελλάδας προσέλαση, προσέλαση από Αίθιοπία ή Γαλλία με βάση τις Συνθήκες της Αθήνας.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΥΠΡΟΥ

1878 4 Ιανουαρίου	Η Ελλάδα και η Αυστρία προσέλαση από τον Οθωμανικό σουλτάνο.
1914 5 Νοεμβρίου	Η Αγγλία προσέλαση από τον Οθωμανικό σουλτάνο.
1925 16 Μαρτίου	Η Αγγλία προσέλαση από τον Οθωμανικό σουλτάνο.
1930 15 Ιανουαρίου	Προσέλαση από τον Οθωμανικό σουλτάνο με βάση τις Συνθήκες της Αθήνας.
1960 1 Απριλίου	Εδαφικά της Ελλάδας προσέλαση, προσέλαση από τον Οθωμανικό σουλτάνο με βάση τις Συνθήκες της Αθήνας.
1960 16 Αυγούστου	Η Αγγλία προσέλαση από τον Οθωμανικό σουλτάνο με βάση τις Συνθήκες της Αθήνας.
1974 28 Ιουλίου	Εδαφικά της Ελλάδας προσέλαση, προσέλαση από τον Οθωμανικό σουλτάνο με βάση τις Συνθήκες της Αθήνας.

2^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1914-1975

- 1954: Ψηφίζεται ο νόμος 3045 ο οποίος καθόριζε τους στόχους των Εθνικών Αγροτικών Παιδικών σταθμών

ΣΤΟΧΟΙ:

- Η καθημερινή φροντίδα και εκπαίδευση των εγγεγραμμένων παιδιών λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των παιδιών.
- Καθορίζεται το ημερήσιο πρόγραμμα που συμπεριελάμβανε σωματικές ασκήσεις και παιχνίδι, διατροφή, ξεκούραση, τραγούδια και παραμύθια

1955: Ίδρυση Κέντρου Βρεφών Μητέρα + Σχολή Εκπαιδεύσεως Βρεφοκόμων «Πριγκίπισσα Σοφία» που μάλλον προήλθε από την αστικοποίηση

2^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1914-1975

- ▶ 1967 μέχρι το 1974, η δικτατορία φάνηκε να χρησιμοποιεί την προσχολική εκπαίδευση με σκοπό τη χειραγώγηση προσπαθώντας να διδάξει τα παιδιά να είναι υπάκουα από μικρή ηλικία
- ▶ Αναγκαστικός Νόμος 129 (ΦΕΚ 163: ΑΝ.129, άρθρο 6, 1967): Στόχος των νηπιαγωγείων είναι: *Η σωματική και γνωστική ανάπτυξη των παιδιών μέσω των παιχνιδιών και των δραστηριοτήτων, οι καλοί τρόποι, η προσωπική υγιεινή, η πειθαρχία και η υπακοή και η ομαλή προσαρμογή στην κοινωνική ζωή.*

3^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1975-Σήμερα

Οι σκοποί των προσχολικών ιδρυμάτων αλλάζουν επιχειρώντας να λάβουν υπόψη:

- τις ανάγκες τόσο των γονιών
- όσο και των παιδιών

3^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1975-Σήμερα

Άρθρο 16 Συντάγματος:

«Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες»

Ελληνικό Σύνταγμα, άρθρο 16, παράγραφος 2, 1975

Πρότυπος Κανονισμός Λειτουργίας Δημοτικών Παιδικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών

Οι Παιδικοί, Βρεφικοί και Βρεφονηπιακοί Σταθμοί αποτελούν κυρίως δομές αγωγής και διαπαιδαγώγησης για παιδιά προσχολικής ηλικίας με στόχο:

- ▶ Να παρέχουν προσχολική αγωγή και διαπαιδαγώγηση σύμφωνα με τα πλέον σύγχρονα επιστημονικά δεδομένα.
- ▶ Να βοηθούν τα παιδιά να αναπτυχθούν σωματικά, νοητικά, συναισθηματικά και κοινωνικά.
- ▶ **Να ευαισθητοποιούν τους γονείς πάνω σε θέματα σύγχρονης παιδαγωγικής και ψυχολογίας, προσφέροντάς τους πληροφόρηση και καθοδήγηση.**
- ▶ Να βοηθούν τα παιδιά προσχολικής ηλικίας στην ομαλή μετάβασή τους από το οικογενειακό στο σχολικό περιβάλλον, αλλά και στο ευρύτερο κοινωνικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο.
- ▶ Να παρέχουν ημερήσια διατροφή και φροντίδα στα παιδιά που φιλοξενούν τηρώντας τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας.
- ▶ Να διευκολύνουν τους εργαζόμενους και τους άνεργους γονείς.

3^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1975-Σήμερα

- **1980 έως το 1986:** ο Ελληνικός πληθυσμός αυξήθηκε κατά 825,000, ως αποτέλεσμα του επαναπατρισμού απόδημων Ελλήνων από Αγγλόφωνες και Γερμανόφωνες χώρες.
- **1990-1996:** Σχεδόν 200,000 απόδημοι Έλληνες επέστρεψαν από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης
- **1980-1996:** μαζική άφιξη μεταναστών από τις Βαλκανικές χώρες συμπεριλαμβανομένου της Αλβανίας, Βουλγαρίας, Ρουμανίας και πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας
- **2015-2016:** Η Ευρώπη γνώρισε τη μεγαλύτερη μαζική μετακίνηση ανθρώπων μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μιας και περισσότεροι από 1 εκατομμύριο πρόσφυγες και μετανάστες έφτασαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση προσπαθώντας να ξεφύγουν από τον πόλεμο στη Συρία και άλλες ταραγμένες χώρες

3^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1975-Σήμερα

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ

- Βρεφικούς σταθμούς που δέχονται παιδιά 6 μηνών με 2.5 ετών,
- Τους παιδικούς σταθμούς που δέχονται παιδιά 2.5 ετών μέχρι την εγγραφή τους στο νηπιαγωγείο (4 ετών)
- Βρεφονηπιακούς που δέχονται 6 μηνών μέχρι την εγγραφή τους στο νηπιαγωγείο (4 ετών)
- Νηπιαγωγεία που δέχονται παιδιά ηλικίας 4 έως 6 ετών

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ
- ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΩΝ
- ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ
- ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΤΑΜΕΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
- ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ▶ Πρότυπος Κανονισμός Λειτουργίας Δημοτικών Παιδικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών, Κοινή Υπουργική Απόφαση 41087/2017 - ΦΕΚ 4249/Β/5-12-2017 <https://www.e-nomothesia.gr/autodioikese-demoi/koine-upourgike-arophase-41087-2017.html>